

-vervolg van blad 1885f1

Onze openbare scholen *zijn* Christelijk in haar opvoedend beginsel, ze zijn godsdienstig: ze leeren en bevorderen de Christelijke deugd, - de praktijk des Evangelies.

Is het moeielijk het geloof er in te brengen? Och neen, als men er maar vroegtijdig mee aanvangt; men kan het verstand de hand op den mond leggen en zeggen: "Nu gelooven, hoor! niet doordenken!" De geschiedenis heeft het aangetoond, dat men aan eene onontwikkelde menigte kan doen gelooven al wat men verkiest, al is 't nog zoo onzinnig.

Gij kent de historie van dien heilige toch wel, die, onbeschoft behandeld aan het hof van zekeren vorst, zijn mantel midden in de zaal aan een zonnestraal ophing, omdat men hem niet van dat kleedingstuk ontlastte? Ziet u, ik wil geen leerstuk, nòch van kerkgenootschap, nòch van dat uwer vrienden en bondgenooten, de Katholieken, aanroeren, opdat gij niet zult kunnen zeggen: "Hij komt de begrippen van andersdenkenden te na", - maar zoudt gij inderdaad denken, dat men zulke verhaaltjes bij menschen kan inprenten, die hun redelijk verstand hebben? Wàt is wel geloofwaardig, wàt niet? Wat *gij* leeraart, zal zeker *moeten* geloofd worden, terwijl gij met den naam van oudwijfsche fabelen bestempelt (à la *Paulus*) wat bij uwe vrienden en bondgenooten heilige waarheid is?

Wat dunkt u, - is het niet veel beter de "gelooverij" met den aanleve van dien buiten de school te laten, en heeft de wetgever niet zeer wijs gehandeld, toen hij zich vergenoegde met te recommandeeren de "opleiding tot christelijke deugd"?

Een uwer collega's van vóór 60 jaar, ds. *H.C.A. Visser*, een man niet minder orthodox in de Gereformeerde beginselen dan gij, maar die over de opvoeding der jeugd en het onderwijs had nagedacht, omdat hij voor die beide liefde gevoelde, zeide in een prijsantwoord van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen: "Hij deele hun allengs den geest en inhoud van het Evangelie mede, doch doe dit zóó, als de Christen die ziet en erkent, niet zoo als de aankleever van een bijzonder kerkgenootschap die gelooft."

Wat stond *Visser* in zijne dagen veel hooger dan gij nu, vriend *Nierstrasz!*

Het geloof in de Christelijke deugd, ziedaar wat wij, openbare onderwijzers, wèl mogen verkondigen, en wij doen het. Gaarne zoudt gij zien, dat de wet ons recht daartoe ontzegde, niet waar? - Ja, die wensch is reeds dikwijls door uwe geestverwanten uitgesproken; maar die wensch is onchristelijk, omdat het geloof in Christelijke deugd is het brood des levens, terwijl uwe leerstelligheden en uwe gelooverij *voor kinderen* steenen zijn.

Kent gij den grooten Amerikaanschen profeet *Theodoor Parker*? Lees en herlees zijn: "Godsdienst in het Leven", en bid dat eenige deelen van zijn geest op u komen, opdat er bezieling van u uitga en gij groot moogt zijn en de "navolging Christi", terwijl gij het nu nog maar zijt in het ijveren. - Dat prachtig boek: "de Godsdienst in het Leven", ook in onze taal uitgegeven, moesten allen, die ons volk willen bewaren voor den pest der onverdraagzaamheid, onder het volk ter lezing verspreiden, en men zou zien een zeer te waardeeren aanwas was van echt Christelijken zin, van den practisch evangelischen geest, die miljoenen van die zich naar Christus *noemen*, nooit hebben begrepen en die ze in schijn belijden.

Ik antwoord u wel laat, vriend *Nierstrasz!* Niet, dat ik de bede van de Psalmist: Heer, geef dat ik mijnen tegenstander iets hebbe te antwoorden", moest slaken. o, neen! want ik heb u nog veel te zeggen en zeer tegen mijn wil is deze veel langer geworden dan ik vermoedde dat het geval zou worden; maar de veelheid der werkzaamheden in dezen tijd beletten mij soms dagen achtereen mij te zetten aan bezigheden, welke noodzakelijk zouden moeten gedaan worden.

Toen ds. *Goddefroi* - een van uwe ijverigste geestverwanten in dit deel van Friesland - van den door hem uit de kerkelijke betrekkingen gedrongen onderwijzer *Tjalsma* te Hitsum afscheid nam, schonk hij hem - naar ik hoor - dezen zegen: "Wij zullen niet rusten, tot de laatste openbaren onderwijzer uit zijne betrekking zal zijn verjaagd" - waarop hij ten antwoord kreeg: "En wij zullen niet rusten vóór alle predikanten, die zes dagen uit rijden gaan en den zevenden dag de gemeente opruien, hun onheilig drijven zullen gestaakt hebben."

Zóóveel tijd om te correspondeeren als die heeren predikanten heb ik niet; bleef dus mijn vervolg op het antwoord wat lang uit, 'k vraag excuus daarvoor en beloof - indien er niets tusschen komt - met mijn derden zendbrief uw geduld niet te lang op de proef te stellen. Intusschen, wat u betreft, geneer u niemandal, antwoord er dadelijk over heen.

Harlingen, 25 Maart 1885.

J.F. JANSEN.